00424654

C20/9/2

នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អបជ ៣៣)

ភាគីដាក់ឯកសារ: ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា

ដាក់ជូន: អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

ភាសាដើម: អង់គ្លេស

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ: ថ្ងៃទី ០៨ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១០

ឯកសារដើម
DOCUMENT RECEIVED/DOCUMENT REÇU
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date of receipt/Date de reception): 08 / JAN / 2010
ម៉ោង (Time/Heure): 15:20
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: SANN RADA

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ: សម្ងាត់ Public (Redacted Version)

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយ កសចស សាធារណៈ / Public

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់បណ្តោះអាសន្ន:

ឈ្មោះមន្ត្រីកត់ត្រា:

ហត្ថលេខា:

ឯកសារបានថតចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certified Date/Date de certification): 11 / JAN / 2010
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: [signature]

(អត្ថបទដែលបានលុបចេញផ្នែកខ្លះ)

ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចពន្យារចិរវេលាបន្ថែមនៃការឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទបណ្តោះអាសន្ន របស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

ដាក់ដោយ៖

សហព្រះរាជអាជ្ញា

ជា លាង

Andrew CAYLEY

យ៉ែត ចរិយា

William SMITH

សេង ប៊ុនឃាង

Vincent de WILDE d'ESTMAEL

ផ្ញើជូន៖

ចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន ជាប្រធាន

ចៅក្រម ន័យ ថុល

ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី

ចៅក្រម Katinka LAHUIS

ចៅក្រម Rowan DOWNING

ជនត្រូវចោទ និង មេធាវីការពារក្តី៖

អៀង ធីរិទ្ធ

ផាត់ ពៅស៊ាង

Diana ELLIS

នួន ជា

សុន អរុណ

Michiel PESTMAN

អៀង សារី

អាង ឧត្តម

Michael G. KARNAVAS

ខៀវ សំផន

ស ស្វាន

Jacques VERGES

កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច

ការ សាវុត្ថ

François ROUX
Marie-Paule CANIZARES

មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹង រដ្ឋប្បវេណី៖

គីម ម៉េងឃី

ម៉ុច សុវណ្ណារី

Martine JACQUIN
Phillipe CANONNE
Elizabeth RABESANDRATANA
Annie DELAHAIE
Fabienne TRUSSES-NAPROUS

នី ចាន់ឌី

ឡោ ជុនធី

Silke STUDZINSKY

គង់ ពិសី

ហុង គីមស្អួន

យុង ផានិត

ស៊ិន ស៊ីវ៉ន

Mahdev MOHAN
NGUYEN Lyma
Marie GUIRAUD
Patrick BAUDOIN
Olivier BAHOUGNE
David BLACKMAN

I. សេចក្តីផ្តើម

1. សហព្រះរាជអាជ្ញាឆ្លើយតបទៅនឹងពាក្យបណ្តឹងរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ("ពាក្យបណ្តឹង") ដែលបានដាក់កាលពីថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩[1] អនុលោមតាមវិធាន ៧៤(ខ) និង ៧៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ("វិធាន") និងបានជូនដំណឹងដល់ភាគីនានាកាលពីថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩[2]។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្នើសុំអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ("អបជ") ឱ្យទុកជាមោឃៈនូវដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសម្រេចបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួន អៀង ធីរិទ្ធ ("ជនត្រូវចោទ" ឬ "ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍") បណ្តោះអាសន្ន[3] ("ដីកាសម្រេចពន្យារថិរវេលាឃុំខ្លួនលើកទីពីរ") និងសុំឱ្យដោះលែងគាត់ឱ្យបានឆាប់នៅក្រោមលក្ខខណ្ឌសមស្រប។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា (i) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ("សចស") បានកំណត់អំពីលក្ខខណ្ឌកំណត់នៃវិធាន ៦៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មិនបានត្រឹមត្រូវនោះទេ ពីព្រោះសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតកំពុងអនុវត្តតាម "គោលនយោបាយនៃការបន្តការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដោយស្វ័យប្រវត្តិ" ដោយគ្មានការវាយតម្លៃច្បាស់លាស់អំពីលក្ខខណ្ឌកំណត់ដែលប្រើប្រាស់នូវបទដ្ឋាននៃកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងពិសេស នៅពេលដែលការស៊ើបអង្កេតបានឈានមកដល់ទីបញ្ចប់នោះទេ (ii) គ្មានហេតុផលដែលត្រូវបានរកឃើញនិងជឿជាក់បានថា ជនត្រូវចោទបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋនោះទេ ដោយសារតែ សចស គ្មានភាពអនាគតិ និងបានធ្វើការថ្លឹងថ្លែងលើភស្តុតាងដាក់បន្ទុកខ្លាំងជាង និងមិនយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះភស្តុតាងដោះបន្ទុកនោះឡើយ (iii) ដីកាសម្រេចពន្យារថិរវេលាឃុំខ្លួនលើកទីពីរ មិនបានបង្ហាញនូវ "ហានិភ័យពិតប្រាកដ" ណាមួយដែលថា ជនត្រូវចោទនឹងគាបសង្កត់លើសាក្សី ឬបំផ្លាញភស្តុតាងនោះទេ ប្រសិនបើត្រូវបានដោះលែងនោះ ជាពិសេសនៅពេលបិទការស៊ើបសួរ (iv) ដីកាសម្រេចពន្យារថិរវេលាឃុំខ្លួនលើកទីពីរ មិនបានបង្ហាញនូវហានិភ័យណាមួយដែលថា ជនត្រូវចោទនឹងរត់គេចខ្លួននោះទេ ប្រសិន បើត្រូវបានដោះលែងនោះ ហានិភ័យនេះគ្មានលក្ខណៈគួរឱ្យកត់សម្គាល់នោះទេ ផ្អែកតាមស្ថានភាពសុខភាព

---

[1] *រឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ,* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស អំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ, ចុះថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ C20/9/1, ERN 00411092-102 (ភាសាអង់គ្លេស)។

[2] នៅក្នុងអនុស្សារណអន្តរការិយាល័យ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩, (ERN 00403591 -ភាសាអង់គ្លេស-), អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានផ្តល់ព័ត៌មានដល់ភាគីទាំងឡាយថា ពួកគេនឹងមានការឈប់សម្រាកក្នុងអំឡុងពេលនៃថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ដល់ថ្ងៃទី៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០។ ជាលទ្ធផល ចម្លើយតបបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ត្រូវបានដាក់នៅថ្ងៃទី៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០ គឺជាថ្ងៃធ្វើការបន្តបន្ទាប់។

[3] *រឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ,* ដីកាសម្រេចអំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ C20/8, ERN 00399346-357 (ភាសាអង់គ្លេស) បន្ទាប់ពីនេះ "ដីកាអំពីការបន្តថិរវេលា"។

របស់ជនត្រូវចោទ (v) ដីកាសម្រេចពន្យារថិរវេលាឃុំខ្លួនលើកទីពីរ មិនបានបង្ហាញនូវ "ហានិភ័យពិតប្រាកដ" ណាមួយ ស្តីពីការរំខានដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈនោះទេ នៅថ្ងៃអនាគត ប្រសិនបើជនត្រូវចោទត្រូវបានដោះលែងនោះ។

2. សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើសុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះបដិសេធបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ដោយសារមូលហេតុជាច្រើនដូចខាងក្រោម:

(ក) ដីកាសម្រេចពន្យារថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនលើកទីពីរចេញដោយ សចស បានផ្តល់មូលហេតុគ្រប់គ្រាន់ និងពេញលេញរួចហើយ ដោយ សចស បានធ្វើការពិចារណាលើមូលដ្ឋានច្បាប់ និង អង្គហេតុនានាមុនពេលចេញដីកាសម្រេចពន្យារថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនលើកទីពីរ និងគ្មានកាតព្វកិច្ចក្នុងការបង្ហាញអំពីការយល់ឃើញលើកត្តាទាំងអស់នោះឡើយ។ ពុំមានគោលនយោបាយនៃការបន្តការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជាស្វ័យប្រវត្តិនោះទេ ប៉ុន្តែមានការពិនិត្យឡើង វិញចំពោះការឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទបណ្តោះអាសន្ន តាមពេលវេលាកំណត់ទៀងទាត់ជាស្វ័យប្រវត្តិដែលជាការគោរពដល់សិទ្ធិនានារបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី និងជាផលប្រយោជន៍របស់ជនត្រូវចោទ។

(ខ) រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នមានភាពសមស្រប និងគ្មានកង្វះកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងពីភ សចស នៅក្នុងការដឹកនាំកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនោះទេ។

(គ) ការលើកឡើងរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីដែលថា សចស "បានខកខានមិនបានបំពេញកិច្ចប្រកបដោយភាពអនាគតិ និងបានខកខានមិនបានវាយតម្លៃភស្តុតាងឱ្យបានត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌នោះ" គឺគ្រាន់តែជាការលើកឡើងដើម្បីជំទាស់ចំពោះប្រតិបត្តិការរបស់ សចស ដែលពុំមានចំណុចណាមួយ ត្រូវបានអង្គបុរេជំនុំជម្រះរកឃើញថាមានសុពលភាពនោះទេ។ ទឡ្ហីករណ៍តូចតាច ដែល សចស វិនិច្ឆ័យលើភស្តុតាងដាក់បន្ទុក និងភស្តុតាងដោះបន្ទុកដោយប្រើប្រាស់ បទដ្ឋានខុសគ្នានោះ មិនបានធ្វើឱ្យភស្តុតាងដ៏ច្រើនលើសលុបដែលមានកន្លងមកនោះអស់សុពលភាព និងលែងមានយុត្តិកម្មលើការឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទ ស្របតាមវិធាន ៦៣(៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនោះទេ។

(ឃ) ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ខកខានមិនបានបង្ហាញអំពីការប្រែប្រួលសត្យានុម័ត នៅក្នុងកាលៈទេសៈនានាចាប់តាំងពីគាត់ត្រូវបានឃុំខ្លួនដំបូងដោយ សចស កាលពីថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧

("ដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនដំបូង")[4]។ លើសពីនេះទៀត គាត់នៅតែខកខានមិនបានបង្ហាញចំណុចនេះទៀត ចាប់តាំងពីការឃុំខ្លួននោះត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ កាលពីថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨[5] ចាប់តាំងពីមានការសម្រេចពន្យារចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលើកទីមួយ កាលពីថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨[6] និងចាប់តាំងពីដីកានោះត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះ កាលពីថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩[7] មកម្ល៉េះ។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចក្រោយមកទៀត អបជ បានរៀបរាប់លម្អិតអំពីភស្តុតាងដាក់បន្ទុក និងបានកត់សម្គាល់ឃើញថា ភស្តុតាងដែលអាចមានលក្ខណៈដោះបន្ទុកនៅក្នុងសំណុំរឿងមិនបានប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានកាលពីមុនរបស់ អបជ ដែលថា សចស មានយុត្តិកម្ម ក្នុងការបង្ហាញថា វាមានមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញដើម្បីឱ្យជឿថា ជនត្រូវចោទមានការទទួលខុសត្រូវចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ ដែលគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់[8]។

(ង) លក្ខខណ្ឌនានាសម្រាប់ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន នាបច្ចុប្បន្ននេះនៅតែត្រូវបានបំពេញ សំណុំរឿងមានភស្តុតាងដែលអាចធ្វើឱ្យអ្នកសង្កេតការណ៍សត្យានុម័តជឿជាក់ថា ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋនានា ដែលរូបគាត់កំពុងស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបអង្កេត នាបច្ចុប្បន្ននេះ (វិធាន ៦៣(៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង)។ ភស្តុតាងជាច្រើនត្រូវបានបន្ថែមចូលក្នុងសំណុំរឿង ចាប់តាំងពីខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩ រីឯភស្តុតាងបន្ថែមនិងជាក់លាក់ ត្រូវបានដាក់ចូលក្នុងសំណុំរឿង បន្ទាប់ពីការចេញដីកាសម្រេចពន្យារចិរវេលាឃុំខ្លួនលើកទីពីរ ដែលនាំឱ្យ សចស ជូនដំណឹងអំពីការចោទប្រកាន់បន្ថែម ដល់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ កាលពីថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩។ បន្ថែមលើនេះទៀត យ៉ាងហោចណាស់មានលក្ខខណ្ឌចំនួនបួនក្នុងចំណោម

---

[4] *រឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ,* ដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួន, ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, ឯកសារ C21, ERN 00153250-52 (ភាសាអង់គ្លេស)។

[5] *រឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ,* សាលដីការបស់ អ.ប.ជ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ, ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨, ឯកសារ C20/I/26, ERN 00201588-604 (ភាសាអង់គ្លេស), បន្ទាប់ពីនេះ "សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន"។

[6] *រឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ,* ដីកាសម្រេចអំពីការបន្តចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់ សចស, ចុះថ្ងៃទី១១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, C20/4, ERN 00238528-36 (ភាសាអង់គ្លេស), បន្ទាប់ពីនេះ "ដីកាសម្រេចបន្តចិរវេលាលើកទីមួយ"។

[7] *រឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ,* សាលដីការបស់ អ.ប.ជ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចអំពីការបន្តចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ C20/5/17, ERN 00303491-510 (ភាសាអង់គ្លេស), បន្ទាប់ពីនេះ "សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អំពីការបន្តចិរវេលាលើកទីមួយ"។

[8] សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អំពីការបន្តចិរវេលាលើកទីមួយ, កថាខណ្ឌ២៩។

00424659

លក្ខខណ្ឌទាំងប្រាំយ៉ាង ដែលចែងក្នុងវិធាន ៦៣(៣)(ខ) នៅតែត្រូវបានបំពេញ និងត្រូវបានធ្វើឱ្យមានលក្ខណៈរឹងមាំកាន់តែខ្លាំង តាមរយៈឧប្បត្តិហេតុថ្មីៗមួយចំនួន នៅមន្ទីរឃុំឃាំង និងនៅក្នុងពេលស្សរដេញដោល ដែលតាមរយៈនោះនាំឱ្យការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ក្លាយជាវិធានការដ៏ចាំបាច់។ ជាពិសេស ការឃុំខ្លួន នៅតែមានភាពចាំបាច់ ដើម្បី (i) ការពារជនត្រូវចោទកុំឱ្យមានការគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី និងជនរងគ្រោះ (ii) ថែរក្សា ភស្តុតាង និងការពារកុំឱ្យមានការបំផ្លាញភស្តុតាង (iii) ធានាអំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និង (iv) រក្សាសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ។

II. ប្រវត្តិនីតិវិធី

3. នៅថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ អបជ បានចេញសេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្ដីប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបន្តចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន[9]។

4. នៅថ្ងៃទី៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ អនុលោមតាមវិធាន ៦៣(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សចស បានជូនដំណឹងដល់ជនត្រូវចោទ និងមេធាវីរបស់គាត់ថា សចស បាននឹងកំពុងពិចារណាអំពីការបន្តចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន[10] និងបានស្នើសុំឱ្យជនត្រូវចោទនិងមេធាវីរបស់គាត់ដាក់ការសង្កេតរបស់ខ្លួននៅក្នុងរយៈពេល១៥ថ្ងៃ ដែលជនត្រូវចោទនិងមេធាវីរបស់គាត់បានធ្វើ កាលពីថ្ងៃទី១៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨[11]។ នៅថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ សចស បានចេញដីកាសម្រេចបន្តចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នលើកទី២[12]។ នៅថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ក្រុមមេធាវីការពារក្ដី បានដាក់ពាក្យបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍លើកទី២ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបន្តចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ដែលត្រូវបានជូនដំណឹងដល់ភាគីនានា កាលពីថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ និងត្រូវបានសហព្រះរាជអាជ្ញា ឆ្លើយតបទៅនឹងពាក្យបណ្ដឹងនេះ។

---

[9] សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍អំពីការបន្តចិរវេលាលើកទីមួយ។

[10] *រឿងក្ដី អៀង ធីរិទ្ធ,* សេចក្ដីជូនដំណឹងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចំពោះលោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ និង មេធាវីរបស់គាត់ទាក់ទងនឹងទស្សនៈរបស់ពួកគេលើការបន្តចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, ឯកសារ C20/6, ERN 00385005-6 (ភាសាអង់គ្លេស)។

[11] *រឿងក្ដី អៀង ធីរិទ្ធ,* ការសង្កេតរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្ដីលើចេតនារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការពន្យារចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នអ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, ឯកសារ C20/7, ERN 00390229-242 (ភាសាអង់គ្លេស)។

[12] ដីកាសម្រេចបន្តចិរវេលាលើកទីមួយ។

5. នៅថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ សចស បានជូនដំណឹងអំពីការចោទប្រកាន់បន្ថែមដល់ជនត្រូវចោទ បន្ថែមលើឧក្រិដ្ឋកម្មនានាប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិៈ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ឆ្នាំ១៩៤៩ និងបទឧក្រិដ្ឋថ្នាក់ជាតិនានា[13]។

III. ច្បាប់

លក្ខខណ្ឌនានាដែលតម្រូវឱ្យមានសម្រាប់ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន

6. ស្របតាមវិធាន ៦៣(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សចស អាចចេញដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន នៅពេលដែលៈ

ក- មានមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ជននោះធ្លាប់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសនានាដូចមានចែងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ។ និង

ខ- សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពិចារណាឃើញថា ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន គឺជាវិធានការដ៏ចាំបាច់ ដើម្បីៈ

(១) រារាំងកុំឱ្យជនដែលត្រូវចោទនោះគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី ឬជនរងគ្រោះ ឬរារាំងកុំឱ្យមានការត្រូវរូវគ្នារវាងជនត្រូវចោទ និងអ្នកសមគំនិត។

(២) ថែរក្សាភស្តុតាង ឬការពារមិនឱ្យបំផ្លាញភស្តុតាង។

(៣) ធានាអំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី។

(៤) ការពារសន្តិសុខឱ្យជនដែលត្រូវចោទ ឬ

(៥) រក្សាសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ"។

7. មូលដ្ឋាននៃការឃុំខ្លួនចំនួនប្រាំយ៉ាង ស្របតាមវិធាន ៦៣(៣)(ខ) គឺជាមូលដ្ឋានដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ហេតុដូច្នេះហើយ ពុំមានលក្ខខណ្ឌកំណត់ថា សចស យល់ឃើញថា គ្រប់មូលដ្ឋានទាំងអស់ត្រូវបានបំពេញមុនពេល សចស ពិចារណាថា ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នគឺជាវិធានការដ៏ចាំបាច់ ឬថា ការបន្តចិរវេលាឃុំខ្លួនត្រូវបានធានាអះអាងនោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើ សចស ពិចារណាឃើញថា មានមូលដ្ឋានណាមួយក្នុងចំណោមមូលដ្ឋានទាំងប្រាំយ៉ាងនោះមានអត្ថិភាព ការវិនិច្ឆ័យអំពីការឃុំខ្លួនត្រូវបានបំពេញរួចហើយ។ វិធីសាស្ត្រនេះក៏ត្រូវបានអនុវត្តតាមផងដែរដោយតុលាការ

---

[13] *រឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ,* កំណត់ហេតុរបស់ ក.ស.ច.ស នៃការសួរចម្លើយជនត្រូវចោទ, ចុះថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, ឯកសារ D286, ERN 00418007-12 (ភាសាអង់គ្លេស)។

ព្រហ្មទណ្ឌផ្សេងទៀតដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងបទឧក្រិដ្ឋអន្តរជាតិធ្ងន់ធ្ងរនានា ដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នា[14]។

លក្ខណៈ និងវិសាលភាពនៃការពិនិត្យឡើងវិញរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

8. បញ្ហាសំខាន់នៅក្នុងការកំណត់សម្រេចអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបន្តចិរវេលាឃុំខ្លួន គឺថា តើលក្ខខណ្ឌនានាដែលបានកំណត់នៅក្នុងវិធាន ៦៣(៣) នៅតែត្រូវបានបំពេញដែរឬទេ។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីហាក់ដូចជាបានយល់ច្រឡំអំពីលក្ខណៈ និងវិសាលភាពនៃការពិនិត្យឡើងវិញ របស់ អបជ នៅពេលដែល អបជ បានទទួលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីការបស់សចស។ នៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ អបជ មិនបានដើរតួនាទីជា "តុលាការកំពូល" (*cour de cassation*) ដែលនឹងទុកជាមោឃៈនូវដីកា និងបញ្ជូនដីកានោះទៅ សចស នោះទេ។ អបជ អាចជំនួសដីការបស់ សចស ដោយសេចក្តីសម្រេចផ្ទាល់របស់ខ្លួន និងដាក់ជំនួសនូវមូលហេតុនិងអំណះអំណាងផ្ទាល់របស់ខ្លួន តបទៅនឹងមូលហេតុនិងអំណះអំណាងរបស់ សចស[15]។ នៅក្នុងករណីមានការមិនគោរពវិធានបញ្ញត្តិ អបជ មានឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការ "ធ្វើសេចក្តីវិភាគផ្ទាល់របស់ខ្លួនដោយអនុវត្តបទដ្ឋានដែលបានកំណត់នៅក្នុងវិធាន ៦៣(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង"[16] និងបញ្ឈប់នូវការមិនគោរពវិធានបញ្ញត្តិ តាមរយៈការដាក់ជំនួសមូលហេតុផ្ទាល់របស់អបជ[17]។ លើសពីនេះទៀត អបជ មិនត្រូវធ្វើការពិនិត្យសំណុំរឿង និងលក្ខខណ្ឌនានានៃវិធាន ៦៣(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង

---

[14] *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Sainovic និង Odjanic,* ដីកាសម្រេចបដិសេធការស្នើសុំប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ Ojdanic, រឿងក្តីលេខ IT-99-37-AR65.2, អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ICTY, ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣, ទំព័រ៣, ត្រូវបានទទួលយកដោយ អ.វ.ត.ក-អ.ប.ជ ក្នុងរឿងក្តី កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច", សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច", សំណុំរឿងលេខ ០០១/១៨-០៧-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ០១), ចុះថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧, ERN 00154284-302, ឯកសារ C5/45, កថាខណ្ឌ ៥៩ ។

[15] តាមពិត អ.ប.ជ ថ្លែងថា "*ការតម្កល់ឃុំខ្លួនរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ហើយមូលហេតុដែលបញ្ជាក់ក្នុងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបានជំនួសដោយមូលហេតុដែលបានបញ្ជាក់ក្នុងសាលដីកានេះ*"។ ជាឧទាហរណ៍, សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ,ឯកសារ C20/I/26, ERN 00201588-604 (ភាសាអង់គ្លេស), ត្រង់ ERN 00201604 (សម្រេច, កថាខណ្ឌចុងក្រោយ)។

[16] សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ,ឯកសារ C20/I/26, ERN 00201588-604 (ភាសាអង់គ្លេស), ត្រង់ ERN 00201592, កថាខណ្ឌ១៨។

[17] អ.ប.ជ បានថ្លែងក្នុងកថាខណ្ឌ៤២ នៃ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ (C20/I/26, ត្រង់ ERN 00201598), ថា "*អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសង្កេតឃើញទៀតថា ការព្រួយបារម្ភជាច្រើន ដែលសហមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងអំពីករណីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនគោរពគោលការណ៍សន្និដ្ឋានជាមុននៃភាពគ្មានទោស ត្រូវបានដោះស្រាយ តាមរយៈការវិភាគដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះ បានអនុវត្ត*"។

នៅខណៈពេលដែល សចស ចេញដីកាសម្រេចបន្តថិរវេលាឃុំខ្លួននោះទេ[18]។ ដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេច លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដែលចេញបន្តគ្នានោះ អបជ បានកត់សម្គាល់ឃើញថា អបជ ពិចារណាអំពីសំណុំរឿងរបស់ សចស ទាំងមូលដែលមានមកទល់ថ្ងៃសវនាការ[19] រួមទាំងធាតុផ្សំថ្មីណាមួយ ឬចំណែកណាមួយនៃភស្តុតាងដែលបានដាក់ចាប់តាំងពីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មក។ សហព្រះរាជអាជ្ញាសន្និដ្ឋានថា ហេតុនេះ អបជ ត្រូវធ្វើការពិចារណាមិនត្រឹមតែលើភស្តុតាងថ្មី ដែលបានដាក់ចាប់តាំងពីមានដីកា និងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ មកទល់នឹងថ្ងៃសវនាការនោះទេ ថែមទាំងត្រូវពិចារណាផងដែរលើអង្គហេតុ ដែលជនត្រូវចោទត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីការចោទប្រកាន់បន្ថែម កាលពីថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ។

ការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការពិចារណាអំពីការឃុំខ្លួន

9. សិទ្ធិអំណាចតុលាការអាចអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការកំណត់សម្រេចថាតើ ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នគឺជាវិធានការដ៏ចាំបាច់ ឬការបន្តថិរវេលាឃុំខ្លួនត្រូវបានធានាអះអាងដែរឬទេ។ ឆន្ទានុសិទ្ធិនេះជាធម្មតា ត្រូវបានអនុវត្តដោយធ្វើការពិចារណាលើឯកសារនៅក្នុងសំណុំរឿង និងអង្គហេតុនៃរឿងក្តីដែលពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ រួមទាំងស្ថានទម្ងន់នៃការចោទប្រកាន់ ភាពសមហេតុ សមផលនៃភស្តុតាង បុគ្គលិកលក្ខណៈនិងឥរិយាបថពីអតីតកាលនិងបច្ចុប្បន្នកាលរបស់ជនត្រូវចោទ ផលប្រយោជន៍របស់សាក្សី និងផលប្រយោជន៍នៃភាពយុត្តិធម៌ទាំងមូល[20]។ ចំណុចនេះ គឺអនុលោមតាមមេរៀន

---

[18] អ.ប.ជ ពិនិត្យឡើងវិញលើដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដោយ "ធ្វើការត្រួតពិនិត្យលើ៖ ក. នីតិវិធីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មុនពេលចេញដីកានេះ។ ខ. ភាពគ្រប់គ្រាន់នៃអង្គហេតុ ក្នុងការចេញដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ស្របតាមវិធាន៦៣(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ គ. ថាតើកាលៈទេសៈ ដែលដីកាបានយកមកធ្វើជាសម្អាង នៅមានអត្ថិភាពនាពេលបច្ចុប្បន្ន ដែរឬទេ។ និង ឃ. ការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដោយគោរពតាមវិធាន ៦៣(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង", *ក្នុង* សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ, ឯកសារ C20/I/26, ERN 00201588-604 (ភាសាអង់គ្លេស), ត្រង់ ERN 00201591, កថាខណ្ឌ១៥។ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ នួន ជា, ចុះថ្ងៃទី២០ ខែមីនា ២០០៨, ឯកសារ C11/54, ERN 00172907-34 (ភាសាអង់គ្លេស) ត្រង់ ERN 00172909, កថាខណ្ឌ៩។

[19] ឧទាហរណ៍, សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ, ឯកសារ C20/I/26, ERN 00201588-604 (ភាសាអង់គ្លេស) at ERN 00201592, កថាខណ្ឌ២០។

[20] រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Ljube Baskoski និង Johan Tarculovski, សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្ទាន់បង្ខំរបស់ Johan Tarculovski ស្តីពីការដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន, រឿងក្តីលេខ IT-04-82-AR65.4, អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ICTY, ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧, កថាខណ្ឌ៥។

ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនានា ដែលត្រូវបានអនុម័តដោយតុលាការនេះផងដែរ[21]។

ភារកិច្ចក្នុងការផ្ដល់មូលហេតុក្នុងការចេញដីកាឃុំខ្លួន

10. វិធាន ៦៣(៧) កំណត់លក្ខខណ្ឌឲ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត "កំណត់មូលហេតុនានា" សម្រាប់ការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួន។ មូលហេតុទាំងអស់នេះត្រូវផ្តល់ឲ្យបន្ទាប់ពីបានពិចារណាលើសំណុំរឿង និងការជំទាស់នានារបស់អ្នកជាប់ឃុំឃាំង[22]។ បន្ទាប់ពីបានរៀបរាប់អំពីយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិដែលបានព្រមព្រៀង អបជ បានយល់ឃើញថា រាល់សេចក្តីសម្រេចទាំងអស់របស់អង្គភាពតុលាការ រួមទាំង សចស ត្រូវផ្តល់ហេតុផលដើម្បីបំពេញបទដ្ឋានអន្តរជាតិ[23]។

11. អបជ បានកំណត់សម្រេចថា កាតព្វកិច្ចក្នុងការលើកឡើងនូវមូលហេតុ គ្រាន់តែកំណត់លក្ខខណ្ឌឲ្យ សចស កំណត់មូលដ្ឋានផ្លូវច្បាប់នានា និងអង្គហេតុនានាដែលបានយកមកពិចារណាមុនពេលចេញសេចក្តីសម្រេចតែប៉ុណ្ណោះ។ សចស អាចរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចនេះ "តាមរយៈការយោងលើសំណុំរឿងក្នុងកាលៈទេសៈទូទៅ និងកាលៈទេសៈផ្សេងទៀត" នៅពេលដែល សចស មិនមានកាតព្វកិច្ចផ្តល់ការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនលើកត្តាទាំងអស់នោះឡើយ[24]។ ដីកាសម្រេចបន្តថិរវេលាឃុំខ្លួន បានផ្តល់មូលហេតុគ្រប់គ្រាន់ និងពេញលេញហើយ។

---

[21] សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ ឌុច, កថាខណ្ឌ២៧។

[22] អនុលោមតាមវិធាន ៦៣(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, មុនពេលបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ការបន្តថិរវេលាដំណើរការនីតិវិធីកើតឡើងតែរវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និង ជនត្រូវចោទ តែប៉ុណ្ណោះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតស្តាប់តែការជំទាស់របស់ជនត្រូវចោទតែប៉ុណ្ណោះ។ មិនមានភាគីផ្សេងត្រូវបានស្តាប់ ឬ ត្រូវបានជាប់ទាក់ទងក្នុងនីតិវិធីនេះទេ។ ដូច្នេះនីតិវិធីនៃការបន្តថិរវេលាក្រោមវិធាន៦៣(៧) ខុសពីនីតិវិធីនៃការឃុំខ្លួនបឋមក្រោមវិធាន៦៣(៣) ដែលរួមបញ្ចូលទាំងសវនាការតទល់គ្នា នៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។

[23] *រឿងក្តី នួន ជា*, សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា ប្រឆាំងនឹងដីកាបដិសេធពាក្យសុំមោឃភាព ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ០៦), ឯកសារ **D55/I/8**, ERN 001219322-33 (ភាសាអង់គ្លេស), កថាខណ្ឌ២១។

[24] *រឿងក្តី អៀង សារី,* សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង សារី, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ០៣) ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, ឯកសារ **C22/I/74**, ERN 00232976-004 (ENG), កថាខណ្ឌ ៦៤-៦៦ (*បន្ទាប់ពីនេះ* សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង សារី)។ សូមមើលផងដែរ រឿងក្តីតុលាការ ICTY៖ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Popovic,* សាលដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្ទាន់បង្ហិរបស់មេធាវីការពារក្តី នៃសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បដិសេធការដោះលែង Ljubomir Borovcanin បណ្តោះអាសន្ន, រឿងក្តីលេខ IT-05-88-AR65.2, អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល, ចុះថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៧, កថាខណ្ឌ១៣។ *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Haradinaj,* សាលដីកា

IV. ឧបនីករណ៍

ការពន្យារចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន និង ការពន្យាររយៈពេលមិនសមស្រប

12. វិធាន ៦៣(៦) និង (៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អនុញ្ញាតដោយស្វ័យប្រវត្តិឱ្យមានការពិនិត្យឡើងវិញយ៉ាងទៀងពេលកំណត់លើការឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទ។ បទប្បញ្ញត្តិបែបនេះមិនឃើញមានចែងនៅក្នុងលិខិតបទដ្ឋានចំបងៗរបស់សាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ សម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី("ICTY") សាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសរ្វ៉ាន់ដា("ICTR") និងតុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសេរ៉ាឡេអូន("SCSL")ទេ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី សាលាក្តីទាំងនេះនៅតែលើកឡើងថា ដើម្បីឱ្យពាក្យសុំឱ្យនៅក្រៅឃុំដែលបានដាក់សារជាថ្មីនោះទទួលយកបាន ជនត្រូវចោទត្រូវតែបង្ហាញថាមាន"ការផ្លាស់ប្តូរកាលៈទេសៈជាក់ស្តែងណាមួយ"យ៉ាងពិតប្រាកដ[25]។

13. មិនខុសពីវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់សាលាក្តីនេះ វិធាន ១១៨ នៃវិធានស្តីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង របស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ("ICC") ចែងថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវពិនិត្យឡើងវិញលើការឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទនៅមុនពេលជំនុំជម្រះយ៉ាងហោចណាស់ក្នុងរយៈពេល១២០ ថ្ងៃម្តង។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះរបស់ ICC មាន"កាតព្វកិច្ចពិសេស និងឯករាជ្យមួយ [...] ក្នុងការធ្វើយ៉ាងណាកុំឱ្យមានការឃុំខ្លួនជនណាម្នាក់ក្នុងរយៈពេលមិនសមស្របនៅមុនពេលជំនុំជម្រះ"[26]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចកែប្រែសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនលើការឃុំខ្លួន "ប្រសិនបើខ្លួនជឿថា ការផ្លាស់ប្តូរនៃកាលៈទេសៈនោះវាទាមទារឱ្យធ្វើដូច្នេះមែន"[27]។ នៅ ICC "ស្ថាប័នអយ្យការមានបន្ទុកក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាងថា លក្ខខណ្ឌ[...]នៃការឃុំខ្លួននៅមុនពេលជំនុំជម្រះពិតជានៅមានអត្ថិភាព"[28]។

សម្រេចលើពាក្យសុំដោះលែងបណ្តោះអាសន្នរបស់ Lahi Brahimaj រឿងក្តីលេខ IT-04-84-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ICTY, ចុះថ្ងៃទី៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦, កថាខណ្ឌ១៦។

[25] *រឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Boskoski និង Tarculovski,* រឿងក្តីលេខ IT-04-82-PT, សេចក្តីសម្រេចទាក់ទងនឹងពាក្យសុំថ្មីសម្រាប់ការដោះលែង Johan Tarculovski បណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៧, កថាខណ្ឌ៩។

[26] *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ កុងហ្គោ, ក្នុងរឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Germaine Katanga និង Mathieu Ngudjolo Chui,* សេចក្តីសម្រេចទាក់ទងនឹងការសង្កេតលើការពិនិត្យឡើងវិញនៃការឃុំខ្លួនមុនពេលកាត់ក្តី នៃ Germaine Katanga, រឿងក្តីលេខ ICC-01/04-01/07, អង្គបុរេជំនុំជម្រះ, ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨, ទំព័រ៤។

[27] *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ កុងហ្គោ, ក្នុងរឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Germaine Katanga និង Mathieu Ngudjolo Chui,* ការពិនិត្យឡើងវិញលើលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួនមុនពេលកាត់ក្តី នៃ Germaine Katanga, រឿងក្តីលេខ ICC-01/04-01/07, អង្គបុរេជំនុំជម្រះ, ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨, ទំព័រ៦។

[28] *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ កុងហ្គោ, ក្នុងរឿងក្តីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Germaine Katanga និង Mathieu Ngudjolo Chui,* សេចក្តីសម្រេចទាក់ទងនឹងការសង្កេតលើការពិនិត្យឡើងវិញនៃការខ្លួនមុនពេលកាត់ក្តីនៃ Germaine Katanga, រឿងក្តីលេខ ICC-01/04-01/07, អង្គបុរេជំនុំជម្រះ, ចុះថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨, ទំព័រ៤។

14. នៅក្នុងសាលាក្តីនេះ វិធាន ៦៣(៧)នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនចាំបាច់ធ្វើការស្តាប់សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឬ ភាគីណាមួយផ្សេងទៀតក្រៅតែពីជនត្រូវចោទឡើយ នៅពេលធ្វើការសម្រេចបន្តចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគ្រាន់តែអនុញ្ញាតឱ្យជនត្រូវចោទដាក់នូវការជំទាស់តវ៉ារបស់ខ្លួនតែប៉ុណ្ណោះ។ អត្ថិភាពនៃការពិនិត្យឡើងវិញដោយស្វ័យប្រវត្តិលើការបន្តចិរវេលានៃការឃុំខ្លួន ផ្តល់ឱកាសដល់ជនជាប់ឃុំដាក់ជូននូវជំហររបស់ខ្លួន ហើយប្រសិនបើចាំបាច់ វាបើកឱ្យជននេះអនុវត្តសិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួនចំពោះសេចក្តីសម្រេចដែលមានសំអាងហេតុ[29]។ វាជាកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីដែលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលត្រូវបង្ហាញអំពីការផ្លាស់ប្តូរកាលៈទេសៈជាក់ស្តែង ពីព្រោះការបន្តចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលើកដំបូងនោះត្រូវបានតម្កល់ទុកជាបានការដោយ អបជ។ ផ្ទុយពីអ្វីដែលក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើង[30] វាពុំមែនជាគោលនយោបាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុង "ការបន្តចិរវេលានៃឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះដោយស្វ័យប្រវត្តិ"នោះឡើយ។ ការពិនិត្យឡើងវិញដោយស្វ័យប្រវត្តិយ៉ាងទៀងពេលកំណត់លើការឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទជាបណ្តោះអាសន្ននោះ ជាយន្តការធានាដល់សិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានកាតព្វកិច្ចពិតប្រាកដក្នុងការវាយតម្លៃឡើងវិញលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដើម្បីបន្តចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន នៅមុនពេលផុតរយៈពេលនៃការបន្តចិរវេលានៃការឃុំខ្លួននេះ ដោយត្រូវពិចារណាលើសេចក្តីសង្កេតរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី។ ម្យ៉ាងវិញទៀត វិធាន ៦៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតាមការផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួន ត្រូវចេញដីកាដោះលែងជនត្រូវចោទជាបណ្តោះអាសន្ន ក្នុងករណីដែលលក្ខខណ្ឌស្តីពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាន ៦៣ លែងបានបំពេញទៀតហើយនោះ។ ចំនុចនេះបង្កប់ន័យថា លក្ខខណ្ឌទាំងនោះត្រូវយកមកវាយតម្លៃឡើងវិញជាអចិន្ត្រៃយ៍។

15. ក្រៅពីការផុតនៃរយៈពេលកំណត់ ភាគីដែលប្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានបង្ហាញនូវការផ្លាស់ប្តូរកាលៈទេសៈជាក់ស្តែង ដែលជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់នាំឱ្យមានការពិចារណាលើការឃុំខ្លួនរបស់ជនត្រូវចោទឡើងវិញនោះទេ។ ទោះបីជាសាលាក្តីអន្តរជាតិទាំងឡាយបានចាត់ទុកថា រយៈពេលកំណត់នៃការឃុំខ្លួន

---

[29] វិធាន ៦៣(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[30] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខណ្ឌ១២។

ជាកត្តាពាក់ព័ន្ធមួយនៅក្នុងការសម្រេចអំពីនីត្យានុកូលភាពនៃការឃុំខ្លួន[31] ក្រុមមេធាវីការពារក្ដីមិនបានបង្ហាញ ថាតើការឃុំខ្លួនរយៈពេលពីរឆ្នាំនេះបានប៉ះពាល់ដល់ករណីរបស់ភាគីដែលប្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះដោយរបៀបណា ដែលជាហេតុនាំឱ្យរាំងដល់ការជំនុំជម្រះមួយដ៏យុត្តិធម៌ និង/ឬអាចនាំឱ្យបង្ហាញថា ការប៉ះពាល់នេះអាចធ្វើឱ្យមានយុត្តិកម្មក្នុងការពិចារណាលើការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ននេះឡើងវិញនោះទេ។

16. វិធានផ្ទៃក្នុងចែងអំពីរយៈពេលកំណត់នៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ដូច អបជ បានរំលឹកឡើងវិញនៅក្នុងថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩។ អបជ បានលើកឡើងថា វិធាន ៦៣(៦) និង (៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា "ការពន្យារពេលមិនត្រូវលើសពីពីរដងបានឡើយ"។ អបជ បានលើកឡើងទៀតថា ចំពោះការយកចិត្តទុកដាក់ឱ្យបានត្រឹមត្រូវនោះ វិធាន ២១(៤)នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា "ការសម្រេចសេចក្ដីលើការចោទប្រកាន់ចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ត្រូវធ្វើការជំនុំជម្រះក្នុងរយៈពេលសមស្របមួយ"[32]។ បន្ទាប់ពីពិនិត្យមើលឡើងវិញលើយុត្តិសាស្ត្រទាក់ទងនឹងចំនុចនេះ អបជ បានលើកឡើងថា "ភាពសមហេតុផលនៃរយៈពេលឃុំខ្លួន និងការយកចិត្តទុកដាក់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការអនុវត្តការស៊ើបអង្កេតគឺជាកត្តាដែលត្រូវយកមកពិចារណា នៅពេលអនុវត្តអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការសម្រេចបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន"[33]។ អបជ បានសន្និដ្ឋានថា "សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនយ៉ាងត្រឹមត្រូវ នៅក្នុងការសម្រេចបន្តថិរវេលានៃកាឃុំខ្លួន ពីព្រោះថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនមានលក្ខណៈសមហេតុផល ដោយគិតគូរអំពីទំហំនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលកំពុងត្រូវបានស៊ើបអង្កេត និងសកម្មភាពដែលសហចៅក្រមស៊ើប

---

[31] *រឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Tihomir Blaskic,* ដីកាបដិសេធពាក្យសុំដោះលែងបណ្ដោះអាសន្ន, រឿងក្ដីលេខ IT-94-14- អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, ចុះថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៦៖ តុលាការ ICTY បានបង្កើតក្នុងសេចក្ដីសម្រេចនោះថា ដើម្បីធ្វើឲ្យមានលក្ខណៈសមស្របនៃរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន វាចាំបាច់ត្រូវវាយតម្លៃកាលៈទេសៈនៃករណីនីមួយៗក្នុងលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដូចខាងក្រោម៖ (ក) រយៈពេលដ៏មានប្រសិទ្ធភាពនៃការឃុំខ្លួន។ (ខ) រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនទាក់ទងនឹងប្រភេទនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម។ (គ) ផលវិបាករូបវន្ត និង ចិត្តសាស្ត្រ នៃការឃុំខ្លួនអ្នកជាប់ឃុំ។ (ឃ) ភាពស្មុគស្មាញនៃរឿងក្ដីនិង ការស៊ើបអង្កេត។ (ង) ការប្រព្រឹត្តិនៃដំណើរការនីតិវិធីរឿងក្ដីទាំងមូល។ ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ កុងហ្គោ, ក្នុងរឿងក្ដីរដ្ឋអាជ្ញាតទល់នឹង Germain Katanga និង Mathieu Ngudjolo Chui, ការពិនិត្យឡើងវិញនៃសេចក្ដីសម្រេចលើពាក្យសុំសម្រាប់ការដោះលែង Mathieu Ngudjolo Chui បណ្ដោះអាសន្ន, រឿងក្ដីលេខ 01/04-01/07, អង្គបុរជំនុំជម្រះនៃតុលាការ ICC, ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨, ទំព័រ១២។

[32] សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍អំពីការបន្តថិរវេលាលើកទីមួយ, កថាខណ្ឌ ៥៥។

[33] សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍អំពីការបន្តថិរវេលាលើកទីមួយ, កថាខណ្ឌ៦១។

អង្កេតកំពុងអនុវត្ត”[34]។ នៅពេលនេះ ចំនុចនេះកាន់តែសំខាន់ទៅទៀតនៅពេលយើងពិចារណាលើការចោទប្រកាន់បន្ថែមកាលពីថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ទៅលើដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរនៃអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៤៩ និងឧក្រិដ្ឋកម្មតាមច្បាប់ជាតិ។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីមិនបានផ្តល់ជាភស្តុតាងគាំទ្រលើភាពអាចអនុវត្តទៅបាននូវបទដ្ឋាន “ការយកចិត្តទុកដាក់ពិសេស”របស់តុលាការអ៊ឺរ៉ុបផ្នែកសិទ្ធិមនុស្ស (ECHR) ហើយមិនបានផ្តល់ជាភស្តុតាងថ្មីណាមួយចាប់តាំងពីថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ដែលអាចឱ្យ អបជ ជឿថា រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួននេះមានភាពមិនសមស្រប។

17. ដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ២២ ខាងក្រោម សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបន្តការស៊ើបអង្កេតទៅមុខរបស់ខ្លួនដោយការរីកចម្រើនយ៉ាងខ្លាំងក្លា។ ក្រោយពិចារណាលើកាលៈទេសៈនៃរឿងក្តី និងយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលើភាគីដែលប្តឹងឧទ្ធរណ៍មានភាពសមហេតុសមផល អនុលោមតាមមាត្រា ៩(៣) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (ICCPR)។ ជនត្រូវចោទត្រូវបានជាប់ឃុំបណ្តោះអាសន្នក្នុងរយៈពេលសមស្រប ប្រសិនបើយើងពិចារណាលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយ ដែលបានចោទប្រកាន់ ភាពស្មុគស្មាញនៃរឿងក្តី ដំណើរការនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងវិសាលភាពនៃការការស៊ើបអង្កេតដែលកំពុងបន្តរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត។ យន្តការធានាដូចមានចែងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងដែលបានកម្រិតរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ហើយដែលបានចែងអំពីការពិនិត្យឡើងវិញលើការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន បានបន្ថយនូវការព្រួយបារម្ភថា រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ននឹងនាំឱ្យមានភាពមិនសមស្រប។ ដោយសារហេតុផលទាំងនេះហើយ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមស្នើសុំឱ្យ អបជ ច្រានចោលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីចាត់ទុកជាឥតបានការ។

វិធាន ៦៣(៣) លក្ខខណ្ឌទាំងឡាយដែលតម្រូវឱ្យមានការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន

18. លក្ខខណ្ឌចំនួនពីរដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាន ៦៣(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនៅតែបានបំពេញ ហើយផ្តល់យុត្តិកម្មចំពោះការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ក្នុងរយៈពេលអតិបរមាមួយឆ្នាំទៀត។

ក. មូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ - វិធាន ៦៣(៣)(ក)

---

[34] សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អំពីការបន្តថិរវេលាលើកទីមួយ, កថាខណ្ឌ ៦៧។

00424668

19. ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះ សំណុំរឿងនេះនៅមានភស្តុតាងដែលអាចឱ្យអ្នកសង្កេតការណ៍មិនលម្អៀងជឿថា នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ ភាគីដែលប្តឹងឧទ្ធរណ៍អាចធ្លាប់បានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលគេកំពុងធ្វើការស៊ើបអង្កេតលើខ្លួន។

20. នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីមិនបានដាក់ជូននូវទឡ្ហីករណ៍ណាមួយដែលពាក់ព័ន្ធ ផ្អែកតាមវិធាន ៦៣(៣)(ក)ឡើយ។ ជាការពិត ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានធ្វើការតវ៉ាទាំងភ័ន្តច្រឡំអំពីអត្ថិភាពនៃមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញនិងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ ដោយខ្លួនបានលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតខកខានមិនបានពិចារណាលើភស្តុតាងដោះបន្ទុក ហើយមិនបានថ្លឹងថ្លែងគ្រប់គ្រាន់លើភស្តុតាងទាំងនេះ។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានបន្តលើកឡើងទៀតថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត"មិនបានបំពេញកិច្ចដោយអនាគតិ ហើយមិនបានធ្វើការវាយតម្លៃលើភស្តុតាងឱ្យបានសមស្រប និងត្រឹមត្រូវ"។ ក្រុមមេធាវីបានផ្តល់មូលដ្ឋានគាំទ្រចំពោះការអះអាងបែបនេះ ដោយយោងទៅរកសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីមួយរូប **(ត្រូវបានលុបចេញ)** និងសម្រង់នៃការសម្ភាសលើលោក **កាំង ហ្គេកអ៊ាវ** ហៅ **"ឌុច"**។

21. អនុលោមតាមវិធាន ៦៣(៣)(ក) តួនាទីរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគឺត្រូវវាយតម្លៃលើគ្រប់ភស្តុតាងទាំងអស់ ដែលខ្លួនប្រមូលបានមកទល់ពេលបច្ចុប្បន្ន ដើម្បីសម្រេចថាតើមានមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញនិងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ជនត្រូវចោទបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែរឬទេ។ ភស្តុតាងទាំងឡាយដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតប្រមូលបាន បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់អំពីករណីនេះ។ ទឡ្ហីករណ៍របស់ភាគីដែលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្តីពីអនាគតិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនអាចទទួលយកបាននៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មួយនេះ។ វិធានផ្ទៃក្នុង ផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យជនត្រូវចោទតវ៉ាលើករណីដែលស្ថាប័នតុលាការនៅក្នុង អ.វ.ត.ក មិនមានអនាគតិ ដោយអនុញ្ញាតឱ្យដាក់ពាក្យសុំប្តឹងជំទាស់ អនុលោមតាមវិធាន ៣៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ **(ត្រូវបានលុបចេញ)**

ម្យ៉ាងវិញទៀត វាក៏មានការគូសបញ្ជាក់ផងដែរថា នៅក្នុងដីកាបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលើកទី២ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានយោងយ៉ាងច្បាស់លើចំណុចចំនួនពីរនៅក្នុងសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី **(បានលុបចេញ)** (កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៣៥-៣៦) ដោយនៅក្នុងកំណត់សម្គាល់នោះមានភស្តុតាងដោះបន្ទុក ហើយថែមទាំងបានដកស្រង់ផ្នែកដែលជាប់ទាក់ទងផងដែរនៅក្នុងលេខយោង ៣៥។ គេមិនអាចតវ៉ាថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានថ្លឹងថ្លែងគ្រប់គ្រាន់លើសក្ខីកម្មនេះឡើយ។ ចំពោះ

សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ ឌុច (ត្រូវបានលុបចេញ) គេគួរពិចារណារួមគ្នាលើសេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយចំនួនផ្សេងទៀតក្នុងបរិបទទូលាយជាងនេះ ដែលនៅក្នុងនោះ ឌុច (បានលុបចេញ)

[35]។

22. សហព្រះរាជអាជ្ញាចាត់ទុកថាមានភាពចាំបាច់ ក្នុងការលើកឡើងអំពីភស្តុតាងដាក់បន្ទុកឱ្យបានច្រើន ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានប្រមែលប្រមូលចាប់តាំងពីថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ មកម្ល៉េះ។ ហេតុដូច្នេះហើយ ទើបសហព្រះរាជអាជ្ញាបានបញ្ចូលចំនុចនេះដោយយោងលើការលើកឡើងទាំងឡាយដូចមានរៀបរាប់នៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ៣៩ ដល់ កថាខណ្ឌទី ៤៤ នៅក្នុង "សេចក្តីសន្និដ្ឋានតបរបស់ខ្លួន ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីទៅនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨"។ សេចក្តីសន្និដ្ឋានតបនេះចុះថ្ងៃទី៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩[36]។ ពាក់ព័ន្ធនឹងភស្តុតាងដែលប្រមូលបានតាំងពីអម្តុងពេលសវនាការរបស់ អបជ កាលពីថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានកត់សម្គាល់ជាដំបូងឃើញថា នៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ១៤ និង ៣០ នៃដីកាបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត *តាមការផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួន* ឬ តាមសំណើរបស់ភាគី បានផ្តល់នូវព័ត៌មានពិស្តារយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់លើឯកសារភស្តុតាងបន្ថែមទៀត ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿង ដោយក្នុងនោះយ៉ាងហោចណាស់មានសក្ខីកម្មចំនួន ២១ របស់សាក្សីថ្មីៗទាំងឡាយ ដែលមានភាពជាប់ពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់។ សហព្រះរាជអាជ្ញាក៏បានលើកឡើងកាលពីថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ក្នុងរយៈពេលជិតមួយខែមុនពេលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានដាក់ផងដែរថា ភាគីត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីការបន្ថែមកំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីចំនួន ២៤ ដែលមានលេខយោង D231/3 - D231/26។ ក្នុងចំណោមសក្ខីកម្មទាំងនេះ ការស្តាប់ចម្លើយដែលមានការពាក់ព័ន្ធជាងគេមានដូចជាចម្លើយរបស់ (ត្រូវបានលុបចេញ)

---

[35] ការយោងត្រូវបានធ្វើក្នុងផ្នែកនេះ ទាក់ទងនឹងអំណះអំណាងដែលបានលើកឡើងក្នុងកថាខណ្ឌ៤២ និង ៤៣ នៃការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, ចុះថ្ងៃទី៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ C20/5/7, ERN 00270423-49 (ភាសាអង់គ្លេស) ត្រង់ 00270443-44 ។

[36] *រឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ,* ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, ចុះថ្ងៃទី៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ C20/5/7, ERN 00270423-49 (ភាសាអង់គ្លេស)។

[37]។ អ្នកទាំងនេះបានផ្តល់ព័ត៌មានចំបងៗពាក់ព័ន្ធនឹងតួនាទីរបស់ជនត្រូវចោទនៅក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ការចូលរួមរបស់ជននេះនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលចោទប្រកាន់លើខ្លួន។ កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សីដែលមានការពាក់ព័ន្ធ ជាងនេះទៀតនោះត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿង[38] ដើម្បីធ្វើការវិភាគបន្ថែម ។

23. ដូច្នេះ ផ្អែកតាមហេតុផលខាងលើ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំឱ្យ អបជ ច្រានចោលមូលដ្ឋានទាំងនេះដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ហើយតម្កល់ទុកនូវលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួនដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាន ៦៣(៣)(ក)នៃវិធានផ្ទៃក្នុងថាបានបំពេញ ហើយនៅតែបានបំពេញដដែល ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យ អបជ ជឿថាវាមានយុត្តិកម្មក្នុងការបន្តការឃុំខ្លួនលើភាគីដែលប្តឹងឧទ្ធរណ៍បន្ថែមទៀត។

ខ. ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ននៅតែជាវិធានការចាំបាច់ - វិធាន ៦៣(៣)(ខ)

24. ក្រោយពីធ្វើការពិនិត្យរាល់ភស្តុតាងទាំងអស់ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿងនៅពេលនោះ អបជ បានចេញសាលដីកានៅថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ដោយបានសម្រេចថា ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ននៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង អ.វ.ត.ក ជាវិធានការចាំបាច់។ អបជ បានសម្រេចថា ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជាវិធានការចាំបាច់ អនុលោមតាមវិធាន ៦៣(៣)(ខ)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ក្នុងការ (១) រារាំងកុំឱ្យជនត្រូវចោទគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី ឬ ជនរងគ្រោះ (២) ថែរក្សាភស្តុតាង (៣) ធានាអំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី និង (៤) រក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ[39]។

25. ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានផ្តល់នូវភស្តុតាងណាមួយដែលអាចឱ្យ អបជ ច្រានចោលសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនឡើយ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមលើកឡើងថា សំអាងហេតុដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងសាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួន

---

[37] (ត្រូវបានលុបចេញ)

[38] (ត្រូវបានលុបចេញ)

[39] សាលដីកា អ.ប.ជ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលើកទី១ កថាខណ្ឌ៤៥។

នៅតែមានសុពលភាពមកទល់ថ្ងៃនេះ ហើយសំអាងហេតុនេះគួរតែទុកជាបានការដដែល។ បន្ថែមលើចំនុចនេះ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីមិនបានលើកឡើងទឡ្ហីករណ៍ទាំងឡាយដែលមានភាពត្រឹមត្រូវដើម្បីយកមកតវ៉ាចំពោះអត្ថិភាពនៃលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្សេង ដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាន៦៣(៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់បញ្ចូលជាចំនុចយោងនូវការលើកឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៤៥ ដល់ កថាខណ្ឌទី ៥៣ នៃ "សេចក្តីសន្និដ្ឋានតបរបស់ខ្លួនចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីទៅនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨" ហើយនឹងផ្តោតលើតែបញ្ហាទាំងឡាយមួយចំនួន ឬក៏ធាតុផ្សំថ្មីៗតែប៉ុណ្ណោះ[40]។

ហានិភ័យនៃការរត់គេចខ្លួន

26. ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងទឡ្ហីករណ៍តបមកវិញតែមួយប៉ុណ្ណោះគឺ ស្ថានភាពនៅពេលនេះមានលក្ខណៈខុសពីមុន ពីព្រោះស្ថានភាពសុខភាពរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានចុះខ្សោយក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំមុននេះ ដែលវាធ្វើឱ្យហានិយភ័យនៃការរត់គេចខ្លួននេះមានលក្ខណៈតិចតួចស្តួចស្តើង។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានផ្តល់មូលដ្ឋានគាំទ្រលើការលើកឡើងរបស់ខ្លួនដោយយោងលើ **(ត្រូវបានលុបចេញ)** [41] **(ត្រូវបានលុបចេញ)** [42] ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញដីកាបង្គាប់ចាត់តាំង[43]។ ក្រោយពីស្នើសុំរបាយការណ៍នេះពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សហព្រះរាជអាជ្ញាទទួលបានការជូនដំណឹងអំពីរបាយការណ៍នេះ នៅថ្ងៃទី២៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨។ យើងមិនអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានចេញពីរបាយការណ៍នេះចំពោះការចោទប្រកាន់ថាសុខភាពរបស់ជនត្រូវចោទមានការចុះថយនោះឡើយ។ **(ត្រូវបានលុបចេញ)**

---

[40] *រឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ,* ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, ចុះថ្ងៃទី៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ C20/5/7, ERN 00270423-49 (ភាសាអង់គ្លេស)។

[41] **(ត្រូវបានលុបចេញ)**

[42] **(ត្រូវបានលុបចេញ)**

[43] **(ត្រូវបានលុបចេញ)**

00424672

[44]។ មិនមានចំនុចណាមួយនៅក្នុងរបាយការណ៍នេះបានលើកឡើងថា សុខភាពរបស់ជនត្រូវចោទនឹងរារាំងការរត់គេចខ្លួនរបស់គាត់ មិនថាមានឬក៏គ្មានការជួយជ្រោមជ្រែងនោះទេ។ (ត្រូវបានលុបចេញ)

[45] (ត្រូវបានលុបចេញ) [46]។

ហានិភ័យនៃការគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី និង ជនរងគ្រោះ

27. នៅក្នុងសាលដីការបស់ខ្លួន អបជ បានសម្រេចថា ជនត្រូវចោទមានលទ្ធភាពពិនិត្យលើភស្តុតាងតាមរយៈមេធាវីការពារក្តីរបស់ខ្លួន ដែលភស្តុតាងទាំងនោះមានព័ត៌មានពិស្តារស្តីពីតួនាទីរបស់គាត់

---

[44] (ត្រូវបានលុបចេញ)

[45] (ត្រូវបានលុបចេញ)

[46] (ត្រូវបានលុបចេញ)

នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ដូច្នេះវានៅតែមានភាពចាំបាច់ក្នុងការឃុំខ្លួនគាត់ជាបណ្ដោះអាសន្ន ដើម្បីជៀសវាងកុំឱ្យគាត់ធ្វើការគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី ឬជនរងគ្រោះ និងដើម្បីរារាំងគាត់កុំឱ្យបំផ្លាញភស្តុតាង។ អាកប្បកិរិយាអតីតកាលរបស់គាត់ និងសេចក្ដីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈរបស់ភាគី ដែលប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ដូចបានលើកឡើងនៅក្នុងសាលដីការបស់ អបជ ចុះថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ សម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍[47] បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់អំពីហានិយភ័យជាក់ស្ដែងដែលអាចឱ្យជនត្រូវចោទគាបសង្កត់ បំភិតបំភ័យ ឬជ្រៀតជ្រែកលើសាក្សី ឬជនរងគ្រោះ ប្រសិនបើដោះលែងគាត់ឱ្យមានសេរីភាពជាបណ្ដោះអាសន្ននោះ។ ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍មានលទ្ធភាពពិនិត្យមើលឈ្មោះរបស់សាក្សី និងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីសំខាន់ៗ ដែលអ្នកទាំងអស់នេះមិនទាន់បានផ្ដល់សក្ខីកម្មជូនសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅឡើយនៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ ឬមិនទាន់បានផ្ដល់សក្ខីកម្មរហូតដល់ពេលបិទការស៊ើបអង្កេត និងរហូតដល់ពេលបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ចំបងៗទាំងអស់ដែលបានប្ដឹងនៅចំពោះមុខ អបជ បានសម្រេចជាស្ថាពរ អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[48]។ ម្យ៉ាងវិញទៀត សាក្សី និងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងនេះមួយចំនួននឹងមកផ្ដល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខ អជសង នៅក្នុងពេលជំនុំជម្រះ ប្រសិនជនត្រូវចោទត្រូវបានចោទប្រកាន់បញ្ជូនទៅ

---

[47] សាលដីកា អ.ប.ជ លើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ, ឯកសារ C20/I/26, ERN 00201588-604 (ភាសាអង់គ្លេស) ត្រង់កថាខណ្ឌ៤៩-៥០។ លោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ បានជេប្រមាថ និងប៉ុនប៉ងគំរាម លោក ឆាំង យុះ លិខិតផ្ញើចេញចុះថ្ងៃទី៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩ ដោយលោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ទៅកាន់ Chris Decherd, ត្រូវបានបោះផ្សាយក្រោមចំណងជើងថា "អៀង ធីរិទ្ធ និយាយថារូបគាត់គ្រាន់តែចង់បម្រើប្រជាជនរបស់គាត់តែប៉ុណ្ណោះ", សារព័ត៌មាន *The Cambodia Daily*, ចេញផ្សាយថ្ងៃទី១២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩, ERN 00000588-89 (ភាសាអង់គ្លេស)។ ជនត្រូវចោទត្រូវបានរាយការណ៍មកថា បានឲ្យមនុស្សបិតមាត់ ម៉ី ម៉ាក់ (May Makk) នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ DNUM ក្នុងឆ្នាំ២០០៣៖ "Khmer Rouge Inc: Former Communists Embrace the Market Economy in Malai District," *សារព័ត៌មាន The Cambodia Daily*, ចេញផ្សាយថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧, ERN 00106073-78។

[48] វិធាន៦៦(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា បន្ទាប់ពីការជូនដំណឹងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអំពីការបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត ភាគីទាំងឡាយមានរយៈពេល១៥ថ្ងៃដើម្បីធ្វើការស្នើសុំកិច្ចស៊ើបសួរបន្ត ដែលអាចរួមមានទាំងសំណើធ្វើការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ឬ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនត្រូវបានស្ដាប់ចម្លើយដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬ ធ្វើការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី/ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីឡើងវិញ។ វិធាន៦៦(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា ប្រសិនបើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសម្រេចបដិសេធសំណើទាំងនោះ ពួកគេត្រូវចេញសេចក្ដីបង្គាប់ដោយមានសំអាងហេតុ ដែលអាចអនុវត្តបាននៅចំពោះមុខ អ.ប.ជ ក្នុងរយៈពេល ៣០ថ្ងៃ (វិធាន៦៦(៣)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង)។ វាមានន័យថា សាក្សី និង ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីជាសក្ដានុពលនៅតែអាចត្រូវបានស្ដាប់ចម្លើយដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បន្ទាប់ពីទទួលបានសំណើមួយទាក់ទងនឹងកិច្ចស៊ើបសួរបន្ត ឬ ជាលទ្ធផលនៃសេចក្ដីសម្រេចរបស់ អ.ប.ជ លើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍។ ដូច្នេះ អ.ប.ជ ត្រូវបាន ស្នើសុំឱ្យសន្និដ្ឋានសរុបថា មេធាវីការពារក្ដីបំភ័ន្ត អ.ប.ជ ដោយអះអាងថា "ការបិទការស៊ើបសួរមានន័យថា នឹងមិនមានការអះអាងថាវាចាំបាច់ដើម្បីឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទ ដើម្បីធានាដល់សេចក្ដីសុច្ចរិតនៃការស៊ើបសួរនោះទេ" (បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, កថាខណ្ឌ៤)។

00424674

ធ្វើការជំនុំជម្រះមែននោះ។ យោងតាមចំនុចទាំងនេះ វាមានហានិយភ័យធំធេងជាងនេះ ប្រសិនបើដោះលែងជនត្រូវចោទឱ្យមានសេរីភាពជាបណ្តោះអាសន្ន ពីព្រោះជនត្រូវចោទរូបនេះអាចមានឥទ្ធិពលលើសាក្សី ឬជនរងគ្រោះ ដើម្បីកុំឱ្យមកធ្វើការផ្តល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក។ បន្ថែមលើចំនុចនេះ ប្រសិនបើដោះលែងជនជនត្រូវចោទឱ្យមានសេរីភាពជាបណ្តោះអាសន្ន វានឹងមានហានិយភ័យយ៉ាងពិតប្រាកដ ដែលអាចឱ្យដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះបន្តធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍មិនសមរម្យដល់សារព័ត៌មានជាសាធារណៈ ដែលចំនុចនេះនឹងមានអានុភាពបំភិតបំភ័យដល់សាក្សី និងជនរងគ្រោះ ហើយថែមទាំងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈទៀតផង។

28. អបជ ក៏បានកត់សម្គាល់ឃើញដែរថា អាកប្បកិរិយាគម្រាមកំហែង និងបំភិតបំភ័យដល់ភាគី និង/ឬចៅក្រមក្នុងពេលសវនាការនៅចំពោះមុខ អបជ នាថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩ ដែលនៅពេលនោះជនត្រូវចោទបានស្រែកប្រកាសថា៖ “ដូច្នេះ កុំចោទខ្ញុំពីបទឃាតកម្ម ប្រយ័ត្នធ្លាក់នរកប្រាំពីរជាន់”[49]។ ហេតុការណ៍នេះកើតចេញក្រោយពីការគម្រាមកំហែង និងការជេរប្រមាថស្រដៀងគ្នា ដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងសវនាការថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា និង ថ្ងៃទី៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ដូចដែលបានលើកឡើង នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះការបន្តថិរវេលាលើការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលើកដំបូង ហើយនឹងអាកប្បកិរិយា និងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ហិង្សាទាំងឡាយដែលបានធ្វើឡើងជាសាធារណៈ[50]។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក យើងឃើញមានហេតុការណ៍ជាច្រើនទៀត **(ត្រូវបានលុបចេញ**

[49] សាលដីកា អ.ប.ជ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទ អៀង ធីរិទ្ធ, ឯកសារ C20/I/26, ERN 00201588-604 (ភាសាអង់គ្លេស) ត្រង់កថាខណ្ឌ៤១ និង ៤២។

[50] *រឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ,* ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, ចុះថ្ងៃទី៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ C20/5/7, ERN 00270423-0449 (ភាសាអង់គ្លេស), កថាខណ្ឌ ៤៧-៤៩ និង ៥០។

51។

29. ហេតុការណ៍មួយទៀតបានកើតឡើងក្នុងពេលដែល (ត្រូវបានលុបចេញ)

52។ (ត្រូវបានលុបចេញ)

ឥរិយាបថមាក់ងាយ បែបនេះរបស់ជនត្រូវចោទ ដូចជា ការគម្រាមកំហែង និងការប៉ុនប៉ងបំភិតបំភ័យភាគីទាំងឡាយ នៅក្នុងពេលធ្វើសវនាការ ឬនៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង បានផ្តល់ជាភស្តុតាងបន្ថែមជាមូលដ្ឋានគាំទ្រដល់ហានិយភ័យចំពោះការគាបសង្កត់ ដែលភាគីប្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះអាចប្រព្រឹត្តទៅលើសាក្សី ឬជនរងគ្រោះ ប្រសិនបើដោះលែងជនត្រូវចោទរូបនេះជាបណ្តោះអាសន្ន។

វិធានការចាំបាច់ក្នុងការរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ

30. ចំពោះការគម្រាមកំហែងដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈវិញ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានតវ៉ាថា វត្តមាននៃជំងឺបាត់ស្បាត មិនអាចនាំឱ្យមានការសន្និដ្ឋានថានឹងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈឡើយ ប្រសិនបើដោះលែងជនត្រូវចោទឱ្យមានសេរីភាពជាបណ្តោះអាសន្ននោះ។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងនូវអត្ថបទមួយដែល Rob Savage បានលើកឡើងអំពីជំងឺបាក់ស្បាត តែមិនបានលើកឡើងទឡ្ហីករណ៍ និងអត្ថបទដទៃៗទៀត ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានលើកឡើងនៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានទាំងឡាយរបស់ខ្លួនកាលពីលើកមុនអំពីជំងឺបាក់ស្បាត បញ្ហាសុខភាពស្មារតី និងអំពើហិង្សាដែលអាចកើតឡើងចំពោះអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ប្រសិនបើដោះលែងជនត្រូវចោទ[53]។ បន្ថែមពីនេះ ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីមិនបានលើកភស្តុតាងដែលធ្វើឱ្យតុលាការជឿថា វាគ្មានការគម្រាមកំហែងដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈឡើយ ប្រសិន

---

[51] (ត្រូវបានលុបចេញ)

[52] (ត្រូវបានលុបចេញ)

[53] *រឿងក្តី អៀង ធីរិទ្ធ,* ការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, ចុះថ្ងៃទី៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ C20/5/7, ERN 00270423-0449 (ភាសាអង់គ្លេស), កថាខណ្ឌ៥២។

បើដោះលែងជនត្រូវចោទ។ ហេតុដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមដាក់ជូនថា សំអាងហេតុនៅក្នុងសាលដីកាសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ស្ដីពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នលើកដំបូងនៅតែមានសុពលភាព ហើយសំអាងហេតុនេះគួរតែតម្កល់ទុកជាបានការដដែល។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ក្រុមមេធាវីការពារក្ដីបានយោងលើសក្ខីកម្មរបស់អ្នកជំនាញបណ្ឌិត **ឈឹម សុធារ៉ា** នៅក្នុងពេលសវនាការជំនុំជម្រះលើរឿងក្ដីលោក **កាំង ហ្គេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** នៅថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ (សំណុំរឿងលេខ ០០១) ដែលនៅពេលនោះ អ្នកជំនាញរូបនេះមិនត្រឹមតែបានផ្ដល់សក្ខីកម្មអំពីជំងឺបាក់ស្បាតប៉ុណ្ណោះទេ លោកថែមទាំងបានលើកឡើងអំពីផលវិបាកផ្នែកចិត្តសាស្ត្រដែលកើតឡើងលើជនរងគ្រោះ និងជំងឺប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្តរបស់ពួកគេផងដែរ[54]។ ជាពិសេស អ្នកជំនាញរូបនេះបានលើកឡើងថា ជនរងគ្រោះដែលទទួលរងជំងឺប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្ត បានទទួលរងនូវការធ្លាក់ទឹកចិត្ត ការខឹងសម្បារ សុរាសោណ្ឌរោគ និងអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ[55]។ អ្នកជំនាញបានសង្កត់ធ្ងន់ថា ការជាសះស្បើយពីជំងឺចិត្តសាស្ត្ររបស់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម វាអាស្រ័យទៅលើភាពស្មោះត្រង់ ការសម្ដែងចេញ និងការទទួលស្គាល់របស់អតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម។ ការបដិសេធ និងការមិនព្រមទទួលខុសត្រូវគឺជាបន្ទុកមួយទៀតដល់ជនរងគ្រោះ និងប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាទាំងមូល ហើយជនរងគ្រោះ នឹងបាត់បង់នូវសេចក្ដីសប្បាយចិត្ត ហើយនឹងមានអារម្មណ៍ខឹងសម្បារចំពោះការបដិសេធបែបនេះ[56]។ វាពុំមានភាពចាំបាច់ក្នុងការលើកឡើងវិញអំពីករណីដែលជនត្រូវចោទតែងតែបដិសេធថា ខ្លួនពុំបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលបានចោទប្រកាន់លើខ្លួន។ អ្នកជំនាញ **ឈឹម សុធារ៉ា** ក៏បានផ្ដល់សក្ខីកម្មផងដែរថា ដោយសារការជំនុំជម្រះនេះហើយ វាបានធ្វើឱ្យជំងឺប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្តរបស់ជនរងគ្រោះមួយចំនួនបានរើឡើងវិញ[57]។ ម្យ៉ាងវិញ

---

[54] ប្រតិចារិកកំណើការនីតិវិធីជំនុំជម្រះក្ដី កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច", ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ E1/68.1, ERN 00370950-1055 (ភាសាអង់គ្លេស)។

[55] ប្រតិចារិកកំណើការនីតិវិធីជំនុំជម្រះក្ដី កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច", ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ E1/68.1, sp. ទំព័រ១៥-១៦/៩២, ERN 00370967-68/94 (ភាសាអង់គ្លេស)

[56] ប្រតិចារិកកំណើការនីតិវិធីជំនុំជម្រះក្ដី កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច", ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ E1/68.1, ទំព័រ៣៨, ERN 00370990 (ភាសាអង់គ្លេស)។

[57] ប្រតិចារិកកំណើការនីតិវិធីជំនុំជម្រះក្ដី កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច", ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩, ឯកសារ E1/68.1, ទំព័រ១៨ និង ៥៩, ERN 00370970 និង 00371011 (ភាសាអង់គ្លេស)។ សូមមើលផងដែរអត្ថបទមានចំណងជើងថា *Pour une meilleure justice, il faut aussi un soutien psychologique aux victimes*, សារព័ត៌មាន Cambodge soir, ដោយ ឈាង បុប្ផា (Chheang Bopha), ចេញផ្សាយថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៦, មើលនៅhttp://www.cambodgesoir.info/index.php?option=com_content&view=article&catid=43%3Aarchives&id=20365%3Apour-une-meilleure-justice-il-faut-aussi-un-soutien-psychologique-aux-victimes&Itemid=46 ។

ទៀត "តាមរបាយការណ៍ មានប្រជាពលរដ្ឋប្រមាណ៣០% នៃប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាជិត១៤លាននាក់ បានទទួលរងនូវការចុះខ្សោយខាងសតិស្មារតី ដូចជាការថប់អារម្មណ៍ និងការឈឺចាប់ខាងផ្លូវកាយជាប្រចាំដែលមិនអាចពន្យល់បាន ភាពធឹងធោងអារម្មណ៍មិនអាចដឹងមុនបាន និងការផ្ទុះចេញនូវទោសៈមួយរំពិច"[58]។ ជនរងគ្រោះមួយចំនួនធំបានចម្លងជំងឺប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្តពីមួយជំនាន់ទៅមួយជំនាន់ទៀត[59]។ នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ ដែលកិច្ចស៊ើបសួររៀបនឹងបញ្ចប់ ហើយប្រជាពលរដ្ឋកំពុងទន្ទឹងរង់ចាំដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ ប្រសិនបើដោះលែងជនត្រូវចោទ វានឹងមានហានិភ័យពិតប្រាកដមួយ ដែលធ្វើឱ្យបញ្ហាផ្លូវអារម្មណ៍នេះកាន់តែដុនដាបចុះ ហើយនឹងបង្កឱ្យមានការរំជើបរំជួលនូវអំពើហិង្សា។

31. ហេតុដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើសុំឱ្យ អបជ សម្រេចថា លក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួន ដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាន ៦៣(៣)(ខ)(i)-(v) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានបំពេញ ហើយនៅតែបានបំពេញដដែល ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យ អបជ យល់ឃើញថា វាមានយុត្តិកម្មក្នុងការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនភាគីដែលប្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះ បណ្ដោះអាសន្ន។

គ. មិនចាំបាច់មានដីកាសម្រេចឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការ

32. អបជ បានសម្រេចនៅថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ថា ការបន្តឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទនៅមានភាពចាំបាច់ អនុលោមតាមវិធាន ៦៣(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដោយសារមិនមានហេតុផលណាមួយដែល "គាំទ្រលើសំណើសុំឱ្យសម្រេចដោះលែងឱ្យមានសេរីភាព" ដោយដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួត

អត្ថបទសារព័ត៌មានមានចំណងជើងថា Now Prozac Battles Dark Dreams That Khmer Rouge Left, The សារព័ត៌មាន New York Times, ព្រឹត្តិប័ត្រព័ត៌មាន Phnom Penh, ចេញផ្សាយថ្ងៃទី១៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៦, មើលនៅ http://www.nytimes.com/2006/02/16/international/asia/16cambodia.html?_r=1&pagewanted=print, ដែលលោក ឈឹម សុធារា (Chhim Sotheara) "និយាយថា ការខ្វល់ខ្វាយរបស់គាត់គឺ "ការធ្វើឲ្យមានការប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្តឡើងវិញ (retraumatization)" របស់អ្នករួចជីវិត ដែលនឹងប្រឈមមុខនឹងអតីតកាល។ ការប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្តថ្មីទៅលើមនុស្សជំនាន់ក្រោយ ដែលមិនបានឆ្លងកាត់សម័យខ្មែរក្រហម" និងធ្វើឲ្យមានកំហឹងឡើងវិញ និងអរិភាពក្នុងចំណោមជនរងគ្រោះ" ។

[58] អត្ថបទសារព័ត៌មានចំណងជើងថា *Cambodia's long look backwards; doctors struggle to heal troubled country*, សារព័ត៌មាន AFP, ចេញផ្សាយថ្ងៃទី៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧, មើលនៅ http://afp.google.com/article/ALeqM5idAIOjK3ixMBq5JqFvuqDOZaRtcg?index=0

[59] អត្ថបទមានចំណើងថា *Des psychiatres au secours des victimes enferm"s dans leurs cauchemars*, សារព័ត៌មាន Cambodge Soir, ចេញផ្សាយថ្ងៃទី១១ ខែមីនា ឆ្នាំ2005 មើលនៅ http://www.cambodgesoir.info/index.php?view=article&catid=43:archives&id=16087:des-psychiatres-au-secours-des-vicitmes-enfermees-dans-leurs-cauchemars&format=pdf&option=com_content

ពិនិត្យរបស់តុលាការ។ ភាពចាំបាច់ក្នុងការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នមានអាទិភាពជាងលក្ខខណ្ឌទាំងឡាយស្ដីពីការឃុំខ្លួន[60]។ ដូចដែលបានផ្ដល់ទឡ្ហីករណ៍ខាងលើ ដោយសារភាពចាំបាច់ក្នុងការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នមិនមានការថយចុះ ដូច្នេះលក្ខខណ្ឌទាំងឡាយស្ដីពីការឃុំខ្លួនមិនអាចទទួលយកបាន។ ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ក្រុមមេធាវីការពារក្ដីមិនបានផ្ដល់ភស្ដុតាងណាមួយដែលអាចឱ្យ អបជ ច្រានចោលសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួនថាឥតបានការឡើយ។

33. សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមលើកឡើងថា សំអាងហេតុដូចមានចែងនៅក្នុងសាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះការបន្តចិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នលើកទី១ មានសុពលភាព ហើយនៅតែបន្តមានសុពលភាពដដែល។ ហេតុដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមស្នើឱ្យ អបជ បដិសេធចោលសំណើសុំឱ្យដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការ ហើយតម្កល់ទុកលក្ខខណ្ឌទាំងឡាយនៃការឃុំខ្លួនទុកជាបានការ ដោយច្រានចោលលក្ខខណ្ឌដទៃទៀត។

IV. សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន

34. ហេតុដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមស្នើឱ្យ អបជ ច្រានចោលបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្ដីទុកជាឥតបានការ។

កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះ	ទីកន្លែង	ហត្ថលេខា
ថ្ងៃទី០៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១០	លោកស្រី ជា លាង សហព្រះរាជអាជ្ញា	ភ្នំពេញ	[signature]
	លោក William SMITH សហព្រះរាជអាជ្ញារង	អាដឺឡែត	

[60] សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍អំពីការបន្តចិរវេលាលើកទីមួយ, កថាខណ្ឌ៦៨ - ៦៩។